

La terminologia al DCVB

El Diccionari català-valencià-balear (DCVB) d'Alcover i Moll, que consultem a partir de l'edició en línia (<https://dcvb.iec.cat/>), també conté terminologia i és per això que inclou marques temàtiques. Segons la llista d'abreviatures, són les següents: acústica, agricultura, agrimensura, agronomia, àlgebra, analogia, anatomia, antropologia, apicultura, aritmètica, arqueologia, arquitectura, astronomia, biologia, botànica, ceràmica, cirurgia, construcció, cosmologia, cultura, economia, electricitat, entomologia, farmàcia, filosofia, física, fisiologia, fonètica, fotografia, geografia, geologia, geometria, gramàtica, heràldica, història, història eclesiàstica, història natural, histologia, ictiologia, indústries tèxtils, indumentària, inventari, jurisprudència, lingüística, lògica, marineria, mecànica, medicina, meteorologia, metrologia, milícia, mineralogia, mitologia, música, nàutica, ontologia, òptica, ornitologia, ortografia, patologia, pintura, psicologia, química, retòrica, sintaxi, teologia, terapèutica, teratologia, toponímia i zoologia. Curiosament, el pròleg de Francesc de B. Moll no fa cap esment de les marques temàtiques. La presència d'aquestes marques en els articles no és regular, ja que en termes com ara càncer, renda o àtom no hi ha les marques medicina, econo-

mia o física/química que els correspondrien. A més, en general, les definicions no inclouen la referència a l'àmbit temàtic, que ha d'interpretar el lector.

Hi ha una abreviatura molt emprada al DCVB: «neol.», per neologisme, que gairebé sempre ens indica que som davant d'un terme. En alguns casos, l'etiqueta «neol.» va acompanyada de la marca temàtica corresponent (acidèmia, neol. med.; acidífer, neol. quim.), però n'hi ha molts d'altres en què la marca temàtica és absent (acrosoma, aerofotometria, amfibi, ampeloteràpia, anguiforme, apatita, arèmetre o armistici, per posar-ne alguns exemples la lletra a).

El DCVB és una font excel·lent per a la terminologia dels oficis tradicionals, amb una bona quantitat d'il·lustracions d'eines.

Les àrees temàtiques al DGLC de Fabra

Les marques temàtiques, extretes de la llista d'abreviatures, del Diccionari general de la llengua catalana (DGLC, 1932) de Pompeu Fabra són les trenta-set següents: alquímia, anatomia, aritmètica, arquitectura, astronomia, astrologia, biologia, botànica, comerç, cristal·lografia, economia, electricitat, escultura, esgrima, farmàcia, filosofia, física, fisiologia, fotografia, geografia, geologia, gramàtica, heràldica, història natural, jurisprudència, lògica, matemàtiques, mecànica, medicina, mineralogia, música, nàutica, numismàtica, pintura, química, tipografia i zoologia.

Fixem-nos que les entrades que associaríem fàcilment amb les tecnologies no reben cap marca temàtica (aeròmetre, altímetre, telèfon, telègraf), com també passa amb els esports (alpinisme, atletisme, futbol, natació).

Com succeeix en molts altres diccionaris, en el DGLC no s'assigna sistemàticament marca d'espe-

cialitat a totes les entrades susceptibles de dur-ne. De fet, hi ha molt poques marques. No n'hi ha, per exemple, a basaltoide, basidiomicets, cissoide, esciografia, fosfatúria, licopodials, metrònom, pantògraf, resorcina o selenit. Tanmateix, la característica més singular del DGLC pel que fa a les abreviatures temàtiques és que, quan hi són, formen part de la definició (no són etiquetes autònomes) i s'apliquen sovint a termes polisèmics. Vegeu els articles corresponents a arranjat, àtom, neutre o sorbefacient.

La terminologia del *Diccionario de la lengua española de la RAE*

La vint-i-tresena edició del *Diccionario de la lengua española* (DLE), que consultem en línia a <https://dle.rae.es/>, inclou terminologia de diverses àrees temàtiques. Tot i que no se'n parla en els textos introductoris d'aquesta edició del 2014, podem comprovar que dins de les actualitzacions anuals que fan de la nomenclatura en la versió en línia n'hi ha que afecten el vocabulari especialitzat (2019: acupuntura, aerocomercial, agronegoci, analérgic, andropàusic, angulació, biética, conativo -va, osteopatia, regurgitar o rúter). Els estudiosos dels diccionaris de la RAE solen calcular que la presència de la terminologia ocupa aproximadament un 12 % de les accepcions. A més, és un diccionari en què podem trobar marques temàtiques, les quals segons una selecció feta a partir de la llista d'abreviatures són les següents: aeronàutica, agricultura, alquímia, anatomía, antropología, arquitectura, arqueología, astrología, astronomía, biología, bioquímica, botánica, carpintería, cinegética, cinematografía, comercio, construcción, deportes, derecho, ecdótica, ecología, economía, electricidad/electrónica, equitación, escultura, esgrima, estadística, filosofía, física, fisiología, fonética/fonología, fotografía, genética, geografía, geología, geometría, gramática, informática, ingeniería, lingüística, marina, matemáticas, mecánica, medicina, meteorología, métrica, milicia, mitología,

música, numismática, óptica, ortografía, parapsicología, pintura, psicología, psiquiatría, química, religión, retórica, sociología, tauromaquia, tecnologías, telecomunicación, televisión, teoría literaria, topografía, transportes, urbanismo, veterinaria i zoología. Cal dir que el diccionari normatiu de la RAE va reduir dràsticament la llista de marques d'especialitat de l'edició vint-i-unena (1992) a la vint-i-dosena (2001). Les etiquetes de l'edició actual reproduïxen pràcticament les de l'edició anterior, però se'n recuperen algunes del 1992 (astrología, psiquiatría o urbanismo), en desapareixen d'altres (acústica, imprenta o teatro) i se n'afegeix una de nova: parapsicología.

Les marques temàtiques es poden trobar en les entrades dels termes més especialitzats de cada àmbit, però no apareixen en els termes que tenen un ús més generalitzat. Per exemple, en la parella *càncer* i *tumor*, el primer no porta la marca «medicina», però el segon, que és més específic, sí. En el cas de *pena* i *pena accesoría* passa exactament el mateix: el primer no du la marca «derecho», però el segon, que és més específic, sí.

La terminologia a *Lo Zingarelli* (2020)

L'editorial Zanichelli anuncia que la nova versió per a mòbil de *Lo Zingarelli* acull 250 nous termes, en la línia de mantenir l'obertura del diccionari cap a les terminologies tècniques, científiques i sectorials.

Les àrees temàtiques, representades per abreviatures que precedeixen les definicions, són nombroses i força actualitzades: aeronàutica, agricultura, anatomía, antropología, heràldica, arquitectura, arqueología, astrología, astronomía, física atòmica, automobilitat, biología, botánica, química, cirurgia, comerç, dret, economia, església, indústria editorial, electricitat, enologia, electrònica, farmàcia, ferrocarril, filosofia, física, fisiologia, fotografia, geofísica, geografía, geología, gramàtica, hidràulica, informàtica, enginyeria, literatura, lingüística, marina, matemàtiques, mecànica, metal·lúrgia, meteorologia, tècniques militars, mineralogia, música, numismàtica, organització d'empreses, política, psicoanàlisi, psicología, religió, administració i comptabilitat, ciència, sociologia,

estadística, tecnologia, telefonia, tèxtil, tipografia, traducció, televisió, veterinària, zoologia i zootècnia.

Hi ha d'altres marques no abreujades, entre parèntesis, com *cuina*, *cinema*, *esport*, *gastronomia* i *Internet*, o dins de la definició mateixa. La presència de les marques temàtiques, abreujades o no, no és sistemàtica; sembla que s'evita quan l'adscripció a un àmbit queda clara a la definició.

Per a la terminologia és interessant també saber que la nomenclatura de *Lo Zingarelli* inclou sigles de diversos àmbits temàtics i formants cultes.

La terminologia a Le Petit Robert

L'aplicació per a mòbil de la versió completa del diccionari *Le Petit Robert* (2020) ofereix una ajuda limitada a l'estructuració i la navegació dins de l'aplicació. En canvi, no permet accedir a una guia del diccionari, com les que tenim en les versions en paper, que facin referència a criteris de selecció i representació lexicogràfica o que incloguin les llistes de les àrees temàtiques i les abreviatures corresponents.

Si fem cerques de paraules concretes o per aproximació formal, podrem observar que la presència de marques temàtiques no és sistemàtica. Una observació simple ens permet constatar que normalment les etiquetes abreujades es fan servir per a entrades molt especialitzades: *hypocondre* (ANAT.), *génotype* (GÉNÉT.), *expromission* (DR. ROM.), *panlogisme* (PHILOS.), *staphylome* (PATHOL.), *curiethérapie* (MÉD.), *mét-halinguistique* (LING.), per exemple. En canvi, no duen marca termes més propers a l'ús generalitzat, com *homéostat*, *podologue*, *domotique*, *logiciel*, *coaccusé*, *multiconfessionnel*, *oméga*, *quadrilatère* o *zooplancton*.

És interessant l'ús d'una etiqueta temàtica general, com DIDACT., que ens remet a l'àmbit escolar i que marca unitats lèxiques usades en àmbits temàtics diversos, com *arachnophobie*, *castoréum*, *comorbidity*, *hématologue*, *hiératique*, *rhizosphère* o *zoogéographie*.

Les definicions de *Le Petit Robert* són definicions adaptades a un públic general. S'hi eviten les definicions només de contingut científic i s'hi afegeixen elements que acosten el terme a l'experiència vital dels lectors. En entrades complexes, l'ordre de les accepcions també suggereix aquest camí des del més general fins al més especialitzat.

«Si un dia el català desapareix no serà perquè no s'hagi imposat de parlar el català als castellanoparlants, sinó perquè els catalanoparlants deixaran de parlar la seva llengua. Per tant, tots els catalans tenim la gran responsabilitat i obligació de salvar la nostra llengua. Ja sabem que no es pot demanar que tothom sigui un heroi, però una mica heroi, sí.»

ANTONI M. BADIA I MARGARIT

El refrany

Del savi humil, cada paraula en val mil.